

Če gospodar prepové, ne smé pôsel nikogar k sebi v vás pušati, in oestro mu je prepovedano, brez gospodarjevega privoljenja koga prenočiti, sicer ga zadene kazen.

§. 13. Pôsel se ima vsake potrate v obleki, v razveseljevanju in sicer varovati, ktera ni njegovemu stanu primerna, in gospodar ima pravico, tako potrato prepovedati.

§. 14. Pôslova dolžnost je, v vsaki priložnosti za prid svojega gospodarja skerbeti in kolikor mu je moči, ga škode in zgube varovati.

Zlasti na ogenj in svečavo mora previdno paziti in ne sme v skednih, hlevih in v izbah ali na družih krajih tobaka kaditi, kjer se lahko ogenj vname; v take kraje tudi ne sme z lučjo hoditi. Če vidi, da drugi pôsli goljufajo, zmikajo in se nezvesto vedejo, je dolžan, to gospodarju povedati. Za škodo po njegovi krivici storjeno je on odgovoren po odločbah državljanskih postavnih bukev. Za goljufije, nezvestobo in zmikanje ga je po kazenski postavi pokoriti.

§. 15. Brez vednosti in privoljenja gospodarjevega ne sme pôsel svojih oblačil, perila in sicer svojega blaga hraniti zvunej hiše, v kateri služi. Dopustiti mora, da gospodar priča njega in še kakega družega njegovo škrinjo, zaboje ali sicer hrambe pregleda.

§. 16. Pôslova dolžnost je, ko iz službe gré, svojemu gospodarju vse pošteno odrajtati, kar mu je dal v nadgledovanje, oskerbovanje ali hranjenje, ali kar mu je sploh izročil, in če gospodar zahteva, reči, ktere kot svojo last sabo vzame, pregledati dati, preden jih odnese. (Dl. sl.)

Gospodarske skušnje.

(Da ne bode pšenica snetjava), je treba da se za pšenico izberejo najboljše njive, in pšenica, ktera se hoče za seme imeti, se mora takrat požeti, kader ima že popolnoma terdo zerno. Snopje naj bo majhno in dobro posušeno, in v skednji na zračnem kraju shranjeno, kjer se ni bati, da bi se potilo ali unelo; omlatiti se utegne tudi pozneje. S pšenico se pa, kader se spravlja, mora takole ravnati: Ko se je pšenica, ki je za seme odločena bila, domú pripeljala, in ktera mora, kakor je že rečeno bilo, do dobrega zrela in suha biti, naj se, ako se dá, koj z voza, ali pa saj v kakih osmih dnéh, omlati, in potem takem popred, preden se potiti jame; zernje pusti v plevah, znesi ga na zračen kraj na žitnico, kjer do setve ostane, ne nasuj ga preveč na kup, sicer mu zná škodovati; preden ga pa seješ, osnaži ga, in sej le lepó čisto zerno. Če se suho snopje na pod zvozi, se malokdaj v osmih dnéh spotí, po tem času pa berš ko berš. Ob kratkem rečemo, naj si naši kmetovaveci dobro zapomnijo, da vselej iz močnega in popolnega zerna tudi močna in krepka bíl izraste, in da močno žito tudi slabo vreme in nevihte tako naglo ne pokončajo kakor borno in že po kali zamorjeno.

(Kako pri zidanji vodnjakov ravnati, da se pozneje voda v njih ne usmradí). Znano je, da v več krajih pri zidanji vodnjakov ali štirn med kamenje mah štulijo, ker mislijo, da bode voda iz zemlje v štirno lože pritakala. Tega jim pač prav za prav nihče ne more ovreči, toda od druge strani je pa ravno mah vodnjakom velika napaka, ker sčasoma začne mah v štirni gnjiti, in voda dobí od njega smradljiv duh. Kdor hoče svojo štirno take napake obvarovati in dobro vodo v nji imeti, naj jo takole napravi: Med zidanjem naj nasuje na dno pod kamenje, kakor tudi ob stranéh med zidovje in zemljo nekoliko na debelo stolčenega oglja; ravno tako naj se tudi zlogi, to je, špranje med zidovjem, z ogljem zadelajo. Po tem takem se bo voda, ki se v vodnjaku zbira, tako rekoč vedno precejala, in ker ima oglje tako moč v sebi, da prežene vsaki duh in smrad, bodeš imel zmiraj dobro vodo.

(Ztschrift f. Bauwerk).

Jožef Ressel,

rojen Slovan, iznajdenik parobroda z vertilom.

Ker so pisali že v več nemških in laških časopisih od moža, ki je prvi misel sprožil, da bi bilo primerniše, ako bi se gonili parobrodi po morji s svedrom ali vertilom kakor pa s kolesi, naj povejo še „Novice“ svojim čitateljem čertico življenja tega moža, ktere ga po pravici v versto imenitnih Slovanov zapisati moremo.

Ta mož, komur je bilo ime Jožef Ressel, se je rodil leta 1793 v mestu Hrudim-u na Českem. Tu je začel tudi v šolo hoditi. Perve latinske šole se je učil v Lincu v zgornji Avstrii, pa le malo časa; kmalo se je podal spet na Česko v Budejovice v vojaško gojišče. Tačasni voditelj gojišča, stotnik in pozneje slavnoznani general Smola, je spoznal kmalo, da naš Ressel je mladeneč bistre glavice; naganjal ga je tedaj, naj bi se dobro učil računarstva in risanja. Pa mlademu risarju je bil kraj gojišča pretesen; podal se je tedaj na Dunaj, poglavitno mesto za znanosti vsake baže.

Na Dunaji, leta 1812, je zasijala Ressel-nu mila zarja, ker tam mu je bila dana podpora (štípendij), da se je mogel brez skerbi živiti in mu ni treba bilo hoditi s trebuhom za kruhom, in še več: on je s to podporo pomagal tudi svojim postaranim starišem. Dali so mu pa podporo rajni presvitli cesar Francíšek, ker Ressel je domá, kadar ni bilo šole, mnogo lepíh narisov napravil; zlasti izversten je bil samo s peresom in črnilom izdelani naris bitve pri Lipskem, ktere ga je presvitlemu cesarju poklonil. Ta naris je za Ressel-na tudi za to važen bil, ker je imel s tem priložnost k cesarju poklican biti, in po njegovem nasvetu se je tudi gojzdnarstva poprijel. Že leta 1817, mesca marca, je bil Ressel poslan za gojzdnarskega agenta na Dolensko (Krajnsko) v Pleterje. Na Dolenskem se je Ressel sprijaznil z germovskim grajšakom, kteremu je bilo tudi Smola ime; Ressel-nu je to kaj po sreči bilo, ker grajšak Smola je bil poprej zemljomerec na Ogerskem in na Štajarskem, in je zmeril tudi nekoliko krajnske dežele. Pogovarjala sta se ne le samo o gojzdih in o legi deželá, temuč tudi o poljedelstvu in popravljanji hišnega orodja; marsikteri nasvèt Resselnov je germovski grajšak djansko spolnil.

Leta 1820 je bil Ressel izvoljen gojzdnar (Waldmeister) za Teržaško in Primorsko. Leta 1832 je bil povišan za tajnika gojzdnarstva in pa za gojzdnarja kraljestva ilirskega, zraven tega mu je bilo izročeno nadzorništvo lesovja za vojaške ladije. Leta 1839 mu je bilo izročeno tudi gojzdnarstvo na Kerškem otoku (Veglia). Leta 1852 je bil povišan za višjega nadzornika gojzdnarstva (Forst-Intendant), in sl. vojaška vlada je priložila — vsled njegovih zaslug — njegovemu navadnemu plačilu še 200 fl. vsako leto.

Tukaj je ob kratkem popisana služba Ressel-nova naj naznanim nekoliko še njegovih iznajdb.

Leta 1812 že mu je rojila misel po glavi od vertíla, pa tačas še ni mislil na ladije. Da pa namesto kolés vertílo ladije goniti more, se je bil prepričal leta 1820, ko je v Terst prišel. Tukaj je vidil široko morje in mnogoverstnih bark; tudi en parnik ali parobrod (Dampfschiff) se je že vozil iz Tersta v Benetke. Naročil si je majhen, čolnu enak parobrod z vertilom (Schraubendampfer, vapore a verigola, a elice) in v pričó mnogih gledavcov je pokazal, da vertílo goni ladije hitrejše, pripravniše in manj nevarno kakor pa kolésa. — J. V., slavoznani Slovenec, mi je, ni davno, pravil, da je bila perva skušnja z Ressel-novim vertílnim parobrodom leta 1826, in da se je tudi on v novi ladii peljal pri oni skušnji. Ko se je bil Ressel malo potem soznanil z nekim Angležem, ga je ta Slovenec svaril, naj se nikar ne sprijazni preveč z ljudmi, kterih ne pozná, in naj jim ne razlaga svojih znajdb, ker